PSIHOLOGIA RELAȚIILOR DINTRE SEXE

Conf. univ. dr. Emilia ALBU

Abstract

The psychological approach of the relationship between sexes allows both understanding of the psychological specific of every genre and the gender differences, and the psychological interpretation of in between gender communication.

Some of the explanations for the mutations and psycho-social translations of the existing family results from the transformations of the reasons, attitudes, individual and collective behaviors in comparison with sexuality and marriage.

1. Identitatea sexuală – o constelație plurifactorială

Mai mult decât oricând, cuplul modern afirmă importanţa şi valoarea psihologică a sexualităţii, pentru autenticitatea şi viabilitatea mariajului.

Sexualitatea, ca act interpersonal de gratificaţie mutuală şi maximă valorizare a partenerilor, prin dăruire de sine, ca mod de comunicare senzitivă şi afectivă, constituie totodată şi un act de cultură relaţională intersexe. Dar ceea ce, probabil, este mai puţin cunoscut şi înţeles cu privire la sexualitatea umană, este dimensiunea sa ca act de cunoaştere şi autocunoaştere, de descoperire şi confirmare a sinelui prin intermediul celuilalt sex, de identificare şi dezvoltare a rolului masculin şi feminin.

Sexul se distinge abia după 3 luni ale evoluţiei prenatale (la sfârşitul cărora foetusul are ochi, urechi, nas, braţe, picioare şi un tubercul genital sau şanţ genital).

Identitatea sexuală a fiecărui individ nu este o problemă de opţiune proprie. După maximum 14 zile de la naştere, în conformitate cu apariţia şi conformaţia organelor genitale se declară sexul legal (băiat/fată), înscris în certificatul de naştere. Societatea, prin microgrupul familial, îl recunoaşte pe individ ca aparţinând unuia din cele două sexe. Sexul legal şi sexul social sunt impuse de societate, pe baza aspectului exterior, aparent normal, al organelor genitale.

Identitatea sexuală şi conştiinţa ei se formează însă printr-un proces de socializare sexuală, particularizat de la un individ la altul. Ea se construieşte treptat, ca o imagine de sine, cu trăiri şi comportamente corelative, sub influenţa mediului, a anturajului, a numelui, ca şi prin rolurile şi experienţele pe care fiecare le integrează în contextul cultural şi educaţional specific. Toate acestea oferă copilului un model comportamental de dezvoltare, identificare, orientare şi apartenenţă psihosexuală.

2. Componentele identităţii sociale

Identitatea sexuală este o componentă structurală, atât a Eului corporal cât şi a Eului psihologic, făcând parte din conştiinţa de sine şi având o determinare socială importantă.

Identitatea sexuală se construieşte pe baza integrărilor succesive şi simultane a şapte componente:

sex genetic, determinat obiectiv prin aspectul cromatinei din nucleii celulari ai pielii, mucoaselor etc.;

BDD-A23732 © 2007 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:30 UTC)

sex gonadic, atestat de evidenţierea celulelor reproducătoare în glandele genitale;
sex fenotipic, conferit de aspectul organelor genitale;
sex legal, declarat pe baza semnului sexului fenotipic;
sex hormonal, atestat de hormonii androgeni, pentru bărbaţi şi de cei ovarieni, pentru femei;
sex ca statut social, conferit şi recunoscut de microgrupurile sociale;
sex psihologic sau conştiinţa identităţii sexuale, bazată pe integrarea conştiinţei Eului corporal şi a Eului psihologic, exprimată în sex-rol masculin şi sex-rol feminin.

Conştiinţa identităţii sexuale apare ca o sinteză unică, ca o configuraţie plurificatorială, ea coexistând prin toate cele şapte componente, cu determinările lor genetice, morfofuncţionale, psihologice şi sociale. Identitatea Eului sexual corporal începe să se contureze după vârsta de 2 ani, când copilul îşi recunoaşte sexul (băiat/fetiţă), dar conştiinţa adevăratei identităţi sexuale se realizează la pubertate, când este deja realizat suportul neuro-endocrino-metabolic. Acesta generează baza pentru manifestarea propriilor pulsiuni şi experienţe, atunci când se realizează optimal conştiinţa Eului psihologic. Factorii educaţionali, psihosociali şi culturali remodelează şi clarifică în perioada adolescenţei, identitatea şi orientarea sexuală. Tot acum este posibil ca o serie de factori biologici şi psihosociali negativi să modifice, într-un sens sau altul, elaborarea şi modelarea conştiinţei identităţii sexuale şi a comportamentului sexual, corespunzător acestei identităţi.

3. Relaţia identitate de sine - identitate psihosexuală

Polarizarea psihosexuală nu este adesea un proces lin şi previzibil, confruntându-se şi cu unele dificultăţi, în strânsă relaţie cu formarea identităţii de sine.

Identitatea de sine include şi ea o serie de componente:fizică, psihosexuală, socială,vocaţională, moral-spirituală, toate acestea exprimându-se prin caracteristici psihologice şi comportamente care afirmă şi întăresc sinele, personalitatea individului. Ea exprimă imaginea completă despre sine, gen, înfăţişare, caracteristici şi expectanţe de sex-rol, caracteristici şi opţiuni sociale – relaţii de prietenie intergrupală, trăsături psihologice.

Identitatea de sine la adolescenţă se poate contura în trei maniere:

a) pozitivă, ce conferă un sens normal al existenţei, o bună acceptare de sine, implicarea cu sine, ceea ce asigură dezvoltarea intimităţii. Intimitatea modifică la rândul ei identitatea, sprijinind procesul de dezvoltare a personalităţii. Persoanele cu o identitate de sine pozitivă se simt atrase de cele cu un statut similar al identităţii, iar împlinirea identităţii le ajută la dezvoltarea relaţiilor interpersonale, într-o manieră eficientă şi satisfăcătoare;

b) negativă, ce dezvoltă imagini de sine opuse valorilor culturale ale comunităţii, confirmând etichete atribuite de societate, cum ar fi: „ratat, nu este bun de nimic, delincvent juvenil, nesuferit" etc. De cele mai multe ori tinerii acceptă aceste etichete negative şi continuă să valideze aceste identităţi, crezând cu toată puterea lor în acestea. Simţindu-se respinşi şi blamaţi social, adolescenţii îşi întăresc un sentiment de autorespingere, o imagine negativă de sine, care le subminează şi asumarea şi acceptarea sex-rolului;

c) identitatea incertă (criza de identitate) apare la adolescenţii care încearcă să-şi reducă anxietatea existenţială prin experienţe intense şi imediate: abuzul de droguri, concerte rock, petreceri deocheate, jocuri de noroc. Alţii îşi substituie temporar identitatea sau caută afirmarea forţei ei în vandalism, crime meschine, popularitate contestată. Există şi alţi tineri care îşi creează o temporară "fortăreaţă" a identităţii (ei devin bigoţi, sectanţi, naţionalişti, extremişti, xenofobi) sau îşi asigură o identitate fără noimă – exemplu: antrenarea în activităţi bizare sau participarea la doborârea unor recorduri riscante; acest gen de identitate fără sens fiind mai bună decât nimic.

BDD-A23732 © 2007 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:30 UTC)

Identitatea de sex-rol este influenţată semnificativ de identitatea de sine, ea putând fi adecvată sau inadecvată.
Componenta biologico-sexuală a identităţii se formează mai uşor şi mai devreme decât celelalte componente. Aşa de pildă, adolescenţii se preocupă de imaginea corpului lor înainte de a deveni preocupaţi de alegerea unei profesii sau de analizarea valorilor morale pentru care optează. Identitatea vocaţională, morală şi religioasă se formează mult mai încet, pe parcursul dezvoltării personalităţii.

4. Particularităţi ale identităţii feminine şi / sau masculine
Identitatea feminină se dezvoltă mai repede decât identitatea masculină.

Din unele studii rezultă că fetele provenind din familii cu părinţi divorţaţi îşi găsesc mai repede identitatea feminină; ele se expun de timpuriu maternităţilor neacceptate social, sau prostituţiei.

S-a constatat, de asemenea, că în societatea contemporană, fetele, mai mult decât băieţii, resimt criza de identitate prin conflictul de rol, legat de "mistica feminităţii", şi "învăţarea unor roluri specifice băieţilor". Imaginile familiale, care reflectă rolul tradiţional al femeii, complet absorbită de muncile casnice şi supusă soţului, intră în conflict cu imaginile mediatizate în care femeia apare tot mai mult angajată în relaţii sociale şi politice, egală cu bărbatul, sau în care femeia devine "sex-simbol". Datorită numeroaselor modele culturale şi lipsei de modele stereotipe, fetele reuşesc totuşi să-şi găsească o imagine de sine, care să vină în întâmpinarea anumitor expectanţe culturale. Cercetătorii remarcă faptul că femeile manifestă un grad mai mare de anxietate în dobândirea identităţii de sine. Dezvoltarea unei imagini pozitive despre sine are o mare importanţă pentru sănătatea mintală a ambelor sexe, fiind o bază reală pentru confortul psihologic în exercitarea sex-rolului.

Polarizarea sexuală, opusă confuziei bisexuale, este în opinia lui E. Erikson (Identitatea şi ciclurile vieţii, apud Mitrofan I., Ciupercă, C., 1997), o cale necesară pentru ca o comunitate să se dezvolte armonios.

5. Diferenţe şi tranziţii de sex – rol
Diferenţele de sex – rol derivă, în parte, din cele biologice, dar sunt semnificativ modelate de evoluţia psihosocială particulară a fiecărei persoane.
"Identitatea psihosexuală se dezvoltă discret, influenţată intens de modelele parentale, fiind la început difuz integrată în subidentitatea familiei. În acest sens, băieţii care au un model parental cu masculinitate redusă, au dificultăţi de identificare. Cei cu model parental puternic conturat ca masculinitate sunt mai siguri de ei, mai încrezători, mai protectivi, relaxaţi, exuberanţi, calmi şi chiar fericiţi"(Ph. Mussen, J.J. Conger, J. Kagan, apud Mitrofan I., Ciupercă, C., 1997). Tinerele fete au o situaţie mai complicată, deoarece rolul feminin este el însuşi în schimbare pe plan social. Există modele feminine diverse: tradiţionale, de tranziţie şi moderne"(B.Zazzo, apud Mitrofan I., Ciupercă, C., 1997). În genere, tinerele fete cu identificare feminină tradiţională resimt în mai mare măsură conflictele interne. Ele sunt mai centrate pe îmbrăcăminte, fardare,aspect fizic, sunt mai mult preocupate de rolul biologic al femeii, de căsătorie, cămin şi familie.
Din acest motiv, ele privesc rolul feminin ca restrictiv de libertate, au puţine interese şi trec prin dificultăţi în a- şi face prieteni. Ca o reacţie de apărare, există tinere care se identifică antifeminin. Acestea au o conştiinţă de sine autorejectivă şi o investiţie pregnantă privind activitatea profesională şi socială. Uneori sunt parţial defeminizate. Pentru multe tinere însă, sex – rolul feminin se află în tranziţie. Astfel, deşi ele se simt atrase de roluri tradiţionale masculine

BDD-A23732 © 2007 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:30 UTC)

spre care aspiră, deseori conservă şi roluri tradiţionale feminine în mentalitate, manifestate mai ales în atitudini tradiţionale privind căsătoria şi maternitatea.
Manifestarea masculinităţii şi feminităţii prin sex – roluri este determinată şi de diferenţele culturale în privinţa concepţiei despre masculinitate şi feminitate.
M. Mead (apud Mitrofan I., Ciupercă, C., 1997), observă că ceea ce într- o cultură apare ca simbol al masculinităţii, în alta poate semnifica feminitate. De exemplu, la membrii unui trib din Noua Guinee, abilităţile artistice, sensibilitatea şi dependenţa emoţională sunt caracteristici ale rolului masculin, în timp ce eficienţa şi competenţa aparţin rolului feminin.
Diferenţele masculin – feminin sunt condiţionate atât de factorii hormonali, cât şi de dominaţia emisferelor cerebrale (astfel, emisfera dreaptă, dominantă la bărbaţi ca centru al logicii simbolice, percepţiei spaţiale, imaginaţiei explică dezvoltarea acestor funcţii mai ales la bărbaţi, în vreme ce dominaţia emisferei stângi la femei, ca centru al limbajului, memoriei ar justifica disponibilităţile lor mai bine în acest sens. Dar dincolo de factorul bio – psihologic, "prescripţiile sociale " susţin şi orientează diferenţele privind modelele de rol masculine şi feminine cu comportamentele lor specifice ("cum trebuie să arate şi să acţioneze o femeie sau un bărbat ").
Krantz şi Vogel (apud Mitrofan I., Ciupercă, C., 1997), indică o serie de trăsături psihosexuale masculine şi feminine.
Trăsături feminine:
manifestă nevoie de protecţie;
vorbăreţe sau tăcute, triste;
manifestă tact, blândeţe, evită limbajul „dur";
plâng cu uşurinţă;
preferă arta, literatura.
Trăsături masculine:
agresivitate, independenţă;
îşi sunt propriul confident;
logici, obiectivi;
îşi ascund bine emoţiile;
limbaj mai „colorat";
uneori lipsiţi de pudoare.
C. Benbow (apud Mitrofan I., Ciupercă, C., 1997), observă că fetele:
au o mai accentuată percepţie a sunetului, gustului şi mirosului (ceea ce explică anumite particularităţi senzitive ale compotamentului lor sexual);
sunt mai apte să– şi verbalizeze gândirea abstractă şi emoţiile;
au o mai dezvoltată coordonare manuală, ce include manipularea obiectelor mici şi expresiile faciale încă din copilărie.
Aceeaşi autoare remarcă faptul că băieţii, în copilărie, sunt mai activi, mai agitaţi, plâng mai mult şi dorm mai puţin.

Schimbările puberale biologice (înălţime, lăţimea spatelui, îngroşarea vocii, pilozitatea feţei la băieţi şi rotunjirea sânilor, şoldurilor şi graţiozitatea mersului la fete) au şi implicaţii psihosociale. Astfel, adolescenţii tind să accentueze aceste deosebiri masculin – feminine, acţionând extremist: băieţii îşi etalează puterea şi agresivitatea, fie singuri, fie în grupuri demonstrative; fetele merg uneori provocator, unduindu – şi şoldurile exagerat. Imaginile şi miturile mediatizate ale masculinităţii şi feminităţii contribuie din plin la aceasta.Toate aceste diferenţe rezultă din expectaţiile sociale, care subliniază varietatea diferenţelor dintre sexe.

Studiile de specialitate evidenţiază faptul că, în ultimii ani se remarcă o tendinţă generală la apropierea şi ştergerea diferenţelor comportamentale dintre sexe, creând uneori ambiguitate şi disconfort în asumarea sex – rolurilor expectate social. Adolescenţii de azi nu sunt suficient

BDD-A23732 © 2007 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:30 UTC)

polarizaţi feminin sau masculin, ceea ce ridică unele probleme privind acceptarea lor socială, dar şi autoacceptarea.

O altă tendinţă sesizată a fost aceea că, majoritatea tinerilor, se identifică cu rolul masculin (R. Krantz, apud Mitrofan I., Ciupercă, C., 1997), rolul feminin fiind din ce în ce mai mult umbrit şi devalorizat.

Psihologii şi sociologii apreciază că procesul de prefacere al rolurilor masculine şi feminine este datorat modificărilor de optică socială, dar şi permisivităţii sau restricţiilor impuse de familie, religie şi morală.

Cercetările efectuate după al doilea război mondial, mai ales pe studenţi, consemnează modificări importante ale sex – rolurilor, cum ar fi cele legate de tipurile de activităţi: bărbaţii preiau din ce în ce mai mult activităţi domestice (gătit, spălat, îngrijirea copiilor); femeile se simt atrase tot mai mult şi practică activităţi destinate până atunci doar bărbaţilor (legislaţie, administraţie, medicină, pilotaj etc.).

Asistăm astăzi la metamorfozele de tranziţie ale comportamentului de sex – rol, de la tradiţional la egalitar.

O anchetă făcută în 1981 de Connecticut Life Insurance Company a evidenţiat că rolurile masculin / feminin tradiţionale s-au schimbat mult faţă de trecut. Noul ideal este egalitarismul sex – rolurilor, în toate dimensiunile vieţii materiale, inclusiv în cea intimă. Aceasta implică o participare egalitară a soţilor, într– o cooperare privind suportul financiar, îngrijirea domestică şi îngrijirea copiilor. Femeia accede la egalitate şi în privinţa comportamentului sexual şi a gratificaţiilor, ca şi în luarea deciziilor familiale. În ciuda tendinţei de creştere a egalizării sex – rolurilor, multe persoane se simt încă mai confortabil, conformându–se sex – rolurilor tradiţionale. Dar acestea sunt, mai curând, o minoritate în societatea contemporană (Norton şi Moorman, conform Mitrofan I., Ciupercă, C., 1997).

Unul dintre rezultatele majore ale acestei schimbări este faptul că ambii soţi au libertatea de a–şi urma propriile interese, fără a avea sentimentul că sunt presaţi de expectaţiile de sex –rol. În acelaşi timp se poate presupune că, schimbările vizând egalizarea sex – rolurilor, modifică atât relaţiile maritale, cât şi cele premaritale. Aşa de pildă, se acceptă acum ca o femeie să propună o întâlnire unui bărbat, să ia iniţiativă în comportamentul sexual, să participe ca un egal în luarea deciziilor şi chiar să propună o căsătorie unui bărbat. Bărbatul nu mai are întotdeauna dreptate cu orice preţ, dar acum este liber să–şi exprime sentimentele, să–şi împărtăşească temerile, durerile şi frustraţiile.

Studiile consacrate acestor aspecte evidenţiază, ca o condiţie în dezvoltarea acceptabilă a sex–rolului , realizarea egalităţii între sexe, în zona educaţională, ocupaţională, politică şi interpersonală ceea ce, în opinia noastră, se va înfăptui într –o perspectivă nu foarte apropiată.

CONCLUZII:

Analiza aspectelor psihologice privind relaţiile între sexe evidenţiază, în ultimii ani, o serie de mutaţii şi alternative;

Una din tendinţele manifestate în comportamentul de sex –rol este trecerea de la tradiţional la egalitar cu evantaiul de consecinţe care se dezvoltă;

Studiile psihosociologice efectuate cu privire la aceste fenomene prefigurează că schimbările în comportamentul de sex – rol pot conduce la conflicte atât în cadrul personalităţii fiecăruia (feminin sau masculin), cât şi la nivelul relaţiilor de intimitate;

Atingerea unei egalităţi între roluri necesită asigurarea compatibilităţii şi echilibrului în căsătorie.

BDD-A23732 © 2007 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:30 UTC)

BIBLIOGRAFIE:

Eibl – Eibesfeld I., Agresivitatea umană, Editura Trei, Bucureşti, 1995;
Freud S., Psihanaliză şi sexualitate, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1994;
Hauk P., Gelozia. Cum apare şi cum poate fi învins acest monstru al vieţii sentimentale, Editura Polimark, Bucureşti, 1994;
Horney K., Personalitatea nervrotică a societăţii noastre, Editura Iri, Bucureşti, 1996;
Jung C.G., Psihologie şi alchimie, Editura Teora, Bucureşti, 1996;
Mitrofan, I., Ciupercă, C., Psihologia relaţiilor dintre sexe, Editura Alternative, Bucureşti, 1997;
Ortega, Y, Gasset, J., Studii despre iubire, Editura Humanitas, Bucureşti, 1995;
Şchiopu U., Verza E., Psihologia vârstelor, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1981.

BDD-A23732 © 2007 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:30 UTC)